

DARKA RADOSAVLJEVIĆ

Darka Radosavljević, rođena u Beogradu 1960, diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Beogradu na katedri za istoriju umetnosti. Završila je dva stručna kursa: Međunarodni kustoski workshop - Kijev (1995), Evropska diploma za menadžment u kulturi (2000). Uža specijalnost su joj savremena umetnička praksa – vizuelne umetnosti i kulturna politika. Od 1983. objavljuje tekstove o savremenoj umetnosti u mnogobrojnim dnevnim novinama, nedeljnicima i stručnim publikacijama (Student; 3+4, časopis studenata istorije umetnosti; Moment, časopis za vizuelne medije; Likovni život, hronika o vizuelnim i prostornim komunikacijama; Stav, magazin za kulturu i politiku; dnevnim listovima Dnevnik i Borba; Hello Belgrade, (beogradski kulturni magazin objavljivan u Njujorku); Pacifik, časopis za kulturu mira; Horizonti, časopis za komunikaciju kultura; Projektart, časopis za savremenu umetnost; Dijalog, časopis za kulturu dijaloga; De Morgen (Brisel), Le Matin (Brisel); Vreme, nedeljnik; Remont Art Magazin... Sarađivala sa redakcijom za kulturu RTS, emisija Devedesete. Kao urednik radila u Beorami, mesečniku za kulturu za rubriku o savremenoj umetnosti, na Radiju B92, urednik nedeljne emisije Skicen blok i redakcije za kulturu, Kvadrat - časopis za dizajn i savremenu umetnost, rubrika za savremenu umetnost. Od 1994. do 1997. bila je urednik programa Cinema REX-a i autor mnogobrojnih projekata. Kao umetnički direktor realizovala dve međunarodne manifestacije: Umetnost koja radi - 46. oktobarski salon (2005), Beogradski letnji festival BELEF - Tu i tamo je ovde (2007). Jedan je od inicijatora i osnivača CINEMA REXa (1994), Remont – nezavisne umetničke asocijacije (1999), Asocijacije Nezavisna kulturna scena Srbije (2011).

Intervju:

0:18

Najzanimljive mi je upravo to na osnovu čega me Milikić pitao da budem deo projekta; bilo mu je važno da postoji neko ko nije bio aktivan u tom periodu [od 2000. do 2010.], ko se možda i ne seća tog perioda. Poznajem gomilu studenata sa umetničkih fakulteta i fakulteta istorije umetnosti koji apsolutno nemaju odnos prema tom periodu. Znaju možda tvoje ime, ako i toliko... Kako bi ti objasnila njima šta si radila tada, iz koje priče si došla, u koju priču si ušla, i kako se to razlikuje u odnosu na danas?

7:21

Evidentno je da su te dve sredine, sredina devedestih i sredina s početka dvehiljaditih, dve različite situacije, usled cele ekspancije [produkcije] i svega. Kako vidiš svoju ulogu devedestih? To čime si se bavila možda nisi analizirala... Ali šta je ono što si konkretno radila?

13:29

Utisak je da postoji kontinuitet u radu iako su možda uloge bile drugačije...

13:43

Čini mi se da ti uvek bila nekako u žiži dešavanja. Bilo mi je zanimljivo da uporedim tajmlajn Remonta, poklapa se donekle sa ovim našim dekadnim osvrtom. Šta ti misliš o toj dekati? Pomenula si ekspanziju, demokratizaciju, to su pojmovi koje čujem od maltene svih intervjuisanih...

18:59

Koliko sam shvatila, Remont je barem na početku imao ogromnu institucionalnu podršku.

20:25

Pogledaj sve uloge koje je Remont preuzeo na sebe poput podrške mladima, generisanja scene, PR, dostupnost informacija – te dve mejling liste koje su mnogima postale osnovni izvor...

21:23

Sad razmišljam, kako je ta decenija proticala... Na samom početku pojavio se Remont sa tim ogromnim entuzijazmom i idejama, radio je svašta, stvari koje su institucije [tok doba] mogle samo da zamišljaju. Remont sve više preuzima na sebe odgovornost za scenu, ljude koji se nalaze tu. Pred kraj decenije situacija je takva da ne postoji ni najosnovnije razumevanje za ljude koji figuriraju na umetničkoj sceni. Ako sagledamo sve u kontekstu početka dvehiljaditih kada čak i ima podrške, ima sluha - može se otići kod ministra, može se komunicirati sa akterima... Do toga da pred kraj decenije vrata postaju sve više i više zatvorena.

23:00

Prva decenija je, barem u mojoj glavi, omeđana Remontom i njegovim ulaskom u prvi prostor i izlaskom iz njega. Kako ti gledaš na decenijske osvrte? Ti si i sama pisala analizu devedesetih...

24:53

Koji su uzorci za to [devalvacija vrednosti] kada govorimo o prvoj deceniji?

25:29

Dakle, smatraš da atmosferu u kulturi kreira generacija koja sada ide u srednju školu?

26:35

To je zanimljivo, jer kada govorimo o kreiranju kulturne politike, prvo na pamet padaju ljudi koji, uslovno rečeno, donose odluke, ili mislimo da donose odluke.

28:23

O ovom periodu se priča kao o normalizaciji sistema nakon devedesetih...

29:02

Ovo što danas nazivamo nezavisnom scenom, da li misliš da i tu postoji amaterizam o kome govoriš?

31:16

Jel bi to pripisala demokratizaciji? Veliki broj ljudi se dvehiljaditih seća poogromnoj produkciji. Po kojim kriterijumima ti sortiraš sve što se desilo?

32:03

A to što [od sadržaja] dolazi do tebe, da li smatraš da je drugačije sada nego što je bilo?

32:49

Ko ti pada na pamet od umetnika, kustosa, kulturnih radnika i sl. za koje smatraš da su bili bitni od 2000-2010?

34:44

Ok, pojedinci... Ko je sve dolazio u susret sa vama u Remontu, radio sa vama ili paralelno od vas? Ko je tebi bitan?

37:59

Ovo pitanje je donekle i namerno. Svima pada dosta teško da identifikuju te neke bitne [ljude]...

38:55

Rekla si u nekom trenutku da je Remont stalno bio u nekoj vrsti krize...

40:16

Odluka da [Remont] pređe u drugi prostor...

43:16

Paralelno s Remontom ti dosta aktivno radiš i na velikim manifestacijama: Oktobarski salon, Belef...

45:28

Kako je došlo do koncepta [Umetnost koja radi na Oktobarskom salon]? Čini mi se da ima veze sa pričom o demokratizaciji. Pojavljuje se Umetnost koja radi, dakle postoji umetnost i koja ne radi?

48:57

Kritike koncepta [Umetnost koja radi] navode da se njime sve svodi na površne reakcije, ali neke stvari su kompleksne, neki doživljaji zahtevaju dodatne inpute...

49:38

Gledajući na taj period, ističe se i Belef. U nekoliko intervjuua navela si da je bilo dosta problema u organizaciji.

53:19

To je dosta simptomatično, imajući u vidu da je slična situacija sa Remontom. Vrlo se često tamo nešto proba, pa se raširi dalje... Mislim da je nezasna scena tako nekako i formirana. Remont je bio poligon za isprobavanje puteva. Kada govorimo o drugoj polovini prve decenije, čini se da si svoju snagu više usmerila u organizovanje nezavisne scene.

55:55

Asocijacija [NKSS] postoji već neki vreme i oseća sve posledice prve decenije, sve ono što može da se pripiše recimo oslabljenoj podršci, deprofesionalzaciji... Kao da opada i moć i standard u ovom sektoru.

56:45

Šta je u ovakvim uslovima uloga Asocijacije [NKSS]?

57:33

U poslednje vreme kao da se formiraju interesne sfere [u NKSS], za koje je u pitanju nezainteresovanost ili visok stepen zainteresovanosti. Sa novim Upravnim odborom [NKSS] to je još više naglašeno.

59:19

Asocijacija [NKSS] kao da je ukleštena situacijom gde su ljudi na početku imali ogromni entuzijazam na početku decenije, a iz decenije su izašli rezignirani, gotovo apolitični.

1:00:30

Da se prva decenija nije desila, da imamo istu količinu entuzijazma i profesionalnosti kao krajem devedestih, kako bi po tebi izgledala scena?

1:01:41

Misliš da je jedna od kritika posledica nevidljivosti umetnosti to što je to naša 'privatna stvari'?

1:02:29

Takva jedna isključivost prema vrednostima je prihvatljiva u krugu organizacije koju ti vodiš, ali da je prihvatljivo imati tako isključiv stav u kreiranju kulturne politike? Po kom kriterijumu ti biraš umetnički rad?

1:04:08

Šta bi bila uloga umetnosti?

1:06:23

Jel ima nešto čega se nismo dotakli uopšte? Izložba 'O normalnosti'...

1:09:08

Jel ti tada više stvari smetalo vezano za tu izložbu?

1:09:28

Oktobarski salon koji si kustosirala odbacio je ideju legendi, nije bilo tekstova pored radova. Kakvu je toj stav o kritičkom tekstu danas? Kako gledaš na Centar za savremenu umetnost, njihovu delatnost i prostor koji su zauzeli časopisom Prelom?

1:11:07

Uvek će psotojati ta rupa u kontinuitetu... Jel misliš da bi ipak bilo dobro da postoji taj kritički osvrt?

1:13:00

Kako gledaš na tu ekipu koja je sarađivala sa Remontom u drugoj polovini prve decenije? Recimo – Maja Ćirić...

1:13:54

Kako ti se čini produkcija danas? Jel ti je manje 'hiper' nego ranije?

1:14:56

Kako vidiš sebe u narednom periodu? Jel bi volela da se nešto desi?

1:15:52

Nismo se dotakli uopšte teme prodaje umetničkih radova. Znam da je Remont svojevremeno pokušavao da uspostavi neko tržište...